

JEHOVAH *Supremo Iudice Assistentem*
Io Academiâ Aboënsi
Consensu Facultatis Juridicæ
Exercitationem Subsecuturam.

Ad
PROCESSUM JUDICIARIUM,
DIRECTAM PRIMAM
D E

J U D I C I I S
I N G E N E R E

Die 21. Febr: Anno M. DC. LII.

Publicè in Exercitium defendere annisurè

JOHANNES Gartzius

U. J. Doctor, & Designatus Philoso-
phiæ Moralis Professor publ.

P R Æ S E S,
E T

CHRISTIANUS CAR. Aboënsis
R E S P O N D E N S.

Johan. Nevizanus.

Moderatè disputandò, non inutiliter ingenia exercentur:
quia veritas sæpius examinata magis splendescit in
lucem.

VERITAS finis Disputationis esto non VICTORIA.

A B O & Imprebat P E T R U S W a l d. Acad. Typ.

1652.

Ille Viri & Generosissimo DOMINO,

DN. JOANNI RUBEI

*L. Bar: in Sãnpalã/ Domino de Lattico/ Anni-
la/ &c. Reon: Sueciz Senatori, Regii Parliamenti Fenningiz
Præfidi, VV-Gothiz Daliezq; Leg fero eminentissimo.*

H T E T

*Mobilissimis, Ampliss Consultiss; Experientissimis præfata
Dicasterii ASSESSORIBUS Gravissimis,*

Nob: CHRISTIANO | *Nob: JOHANNI*
Rosenkrantz. | *Mundt.*

Nob. ISRAELI &c. | *Nob. GUSTAVO*
gerfeldt Vice-præfidi. | *Ille.*

N: SVENONI *Stromer* | *N: PETRO* *Stenbãrg.*

Dn. MAGNO | *Dn. JOHANNI*
RHALAMBIO. | *HENRICI.*

Dn. ANDREÆ | *Dn. ANDREÆ*
SALEMONTANO. | *KROKIO.*

Dn. PETRO *Thesloff*

Nec non VIRIS Prudentiss: Spectatiss: dicti Judicii,

M. JOHANNI WASSENIO, Adv. Fisci.

MARTINO Schillingi/ Secretario.

*CAROLO SIMONIS Notario, Parentã
Charissimo,*

OLAO SAMUELIS Actuario.

Juxta &c

BERNHARDO RIGGARD | *Logistis Expeditiss.*

JACOBO MUNSELIO,

*DNO suo Clementissimo Patronis, Promotorib, Benefactorib,
parenti & Fautoribus meis Colendissimis; Hasce studiorum
primitias in observantiz signum, seuq; promovendi spem;*

Humilime dat dicatq; Christianus Caroli Resp.

AUCTARIUM.

Non est singulis concedendum quod
 per Magistratum publice possit fieri, ne oc-
 casio sit majoris tumultus. *l. 176. ff. de Reg: j.*
 Sunt tamen casus (*astipulante etiam Gudlin.*)
 quibus privato facto occurrere nobis permis-
 sum est, prior, ut si vim in personam resq;
 nostras aliquis inferat. *c. 9. Ed: B. 44. 5. St. 4.*
3 ty han heemsofen gör. Licitum enim est vim
 vi repellere *l. 12. §. 1. ff. Quod met: causa.* ad-
 habita nimirum necessariis & inculpata de-
 fensione. Sic transfugam, nocturnum, des-
 populatorem, imò pudicitia gratiâ, impunè
 aggressorem occidere licet. *C. 11. §. 1. Ed: B.*
St. 4. 12. §. 1. eod: St. 4. In pari casu vulnera-
 tionem esse impunitam Vult: *c. 23. Jord B. 44.*
 Aliàs autem ultio privata conceptis verbis
 prohibetur. *c. 13. Drap: in wlt: St. 4. 3. 38 44.*
 Posterior si debitor noster fugiendo secum
 bona sua cuncta aufert, ita ut defutura nobis
 sit potestas, jus nostrum apud judicem perse-
 quendi. *l. au § si debitor ff. Quae infraudem crede*
 Sic pecus alienum in fundo nostro depascens
 includi potest aliquantisper, dum dominus

nobis damnum refundat, c. 10. §. 1. *Ing: B. U.*
Extra hos casus vel paucos similes qui potestatem in personas,
vel coniunctam necessitatem & legitimam rationem habent,
Lex communis est, ut non liceat cuiquam id, quod sibi præ-
standum putet aliter, quam interveniente Iudice & Magistratu
reposcere.

Species Facti.

Litigantes aliquot de finibus regundis *in*
arbitros compromiserunt, quorum como-
promisso non contenti, ad *judicium territoria-*
le provocarunt, ab hoc iterum pars altera ad
Provinciale judicium appellavit, quod litis ter-
minandæ causa specialem inspectionem, quæ
Sandjsyn appellatur, cui unus acquiescendum
esse urget per cap. 26. §. 4. *Ing: B. U.* Alter
in suâ sententia se gravatum queritur, & ap-
pellat ad *judicium Regium*. Quæritur num
hoc jure possit? N. arg: textus *Rong: B. U.*
c. 26. §. 7. c. 9. *Ing: B.* art. 20. *Natt. proc*

P A P E R T O N.

Jus publicum R. (quod in Sacris, Sacerdo-
tibus & Magistratu consistit. l. 1. §. 3. *D.*
de just: & j. Invito etiam *Rævardo lib: 5. va-*
riorum, sive de juris ambiguitatibus c. 15. n. 5.

Totaliter abrogatum esse tutò
negamus.

EXERCITATIONES

A D

PROCESSUM JUDI-
CIARIUM,

D I R E C T Æ,

P R O L O G U S,

*Q*ui Judicium potissimum ju-
ris partem appellarunt, inq;
eo fundamenta aequitatis;
delubra libertatis; Civium salutem;
vitam deniq; tranquillam, & in omni
pictate ac honestate beatam posue-
runt, na illi certi probiq; designatores cor-
datis videntur. Aequitati quippe nul-
lus locus, nisi honestè vivitur, nemo la-
ditur, suum cuiq; tribuitur: nec liber-
tati, nisi puniendi hoc & remunerandi
publicum adesse auxilium: Nec saluti
& incolumitate cujusvis consuleretur

A

nisi

nisi ejusmodi judicia libidinibus suffla-
men injicerent & ab alienis, mentes, o-
culi, manus abstinerentur. Quae sanè
omnia pacem publicam stabilunt, quae
alioqui facile in Civium dissidijs turba-
retur, cum sine judicijs, nec suum quisq;
obtinere, nec actio quâ quis suum pe-
tit, rectè institui, nec vis & fraus ma-
ledolorum arceri possint. Quae cum
ita se habeant, operæ dispendium me-
baud facturum existimavi, Exercitati-
ones aliquot ad Processum Judicarium
dirigere. easq; his Sectionibus, nempe
Judicij Definitione & divisionibus,
in modum praevis inspectionis prae mis-
sus, sigillatim & distincte Personas quae
Jus statuunt & quibus statuitur; Res
controversas & Quaestiones, Civiles
& criminales, publicas & privatas,
suis cancellis includam, Tandem Pro-
cessus, qui Personis viam monstrabit,

res suas in iudicio petendi perpurgabuntur. Ex quibus collectis, uno velut intuitu aspicere licebit, quicquid in tam vastis juri prudentiæ nostræ libris descriptum est (absit jactantia dictis) utpiam atq; digestum; Cæterum quo felicius legitimus hic conatus succedat, Deum Opt: Max: oramus & veneramur ut Spiritu suo Sancto conatus nostros clementer gubernet & moderetur.

EXERCITATIO PRIMA,

DE

Judicij Definitione & Speciebus.

CAPUT I.

Cum tota nostra tractatio de Judicij futura sit, commodè videmur facere si à definitione & Generalioribus incipiamus. Est autem iudicium (A) legitima (B) controversia forensis (C) apud judicem (D) disceptatio & dyjudicatio. (E)

(F) Omnis enim institutio quæ

de re aliquâ à ratione suscipitur, à defini-
tione præficisci debet, ut intelligatur
id de quo agitur. Cic. lib. 1. off. arg. l. 1.

- 2 ff. de just. & j. † Et quamvis periculo
non careat in iure definitiones exactas, divisiones
sufficientes & causas veras ex præscripto logicorum
formare; Interim tamen contenti sumus ratione &
descriptione pro necessitate materiæ, modò id de quo
agitur intelligatur. † Ut enim maxime, quis nos
3 verit, quomodo ius in iudicio persequi debeat, si ta-
men ignoret quid illud sit, & quæ ad eius perfectio-
nem desiderantur, vix est ut cum fructu in foro versari
possit. (a) Judicium dicitur quasi ju-
4 risdicium; *Jidor. c. forus 10. extra de U.*
S. Ut ita iudicium quasi iudicium,
W. semb. in com. n. 8. aa tit. C. de jud. ap-
pellationem à sententiæ pronunciatio-
ne ducit, quæ præcipua pars est, toti-
us iuris actus: iudicari quippe dicitur
cum sententia fertur, & res iudicata
cū finis liti impositus est l. 1 ff. de re jud.
5 † Vocatur aliàs cognitionale certan è
à Justiniano §. 3. d. iustit. cod. confir.
6 Et *πρόβουλον* † est, Dd: ad §. præterea.
inst. Quibus non est permis. fac. test. Cujus
significata viginti tria, partim ex Sacris
litteris, partim ex li. bus, partim ex bonis

authoribus se observasse tradit Ritter(h.
in exp. Met Nov. part. 9. cap. 3. num. 1.
Accurſ. verò in explicatione d. §. inſt:
Quindecim his incluſit verſibus.

Actio, Lis, Auctor, forus, arbiter, ultima velle,
Quæſtio, diſcretus, ſententia, inſtant, diſcuſſio, poſſe,
Pernicies, pœna, Proceſſus iudicialis.

† Genuina hujus loci acceptatio eſt 7
actus, ordo ſive ritus qui fit ex parte a
ctoris & rei apud iudicem litis finiendæ
gratiâ. Et ſic nihil aliud eſt (8) 8
quam tractatio, diſceptatio & dijudicatio.
(Båramåhl hõra / ſårſtada / õjwerwåga och
dõma) neq; enim quando agimus con-
tra alium, aliud intendimus, quàm ut
cauſam tractemus & ejus merita excu-
tiamus. † laudatur itaq; in iudicio u-
triuſq; partis auſcultatio equalis, quâ &
reo & actori aures & animi pateſcunt:
Fuga præcipitantis, Domaren ſal icke wara förs
haſtigh til at dõma / för ån han ſåken wål bes
grundat haſwer, ty een haſtigh Doom år ſål an
gõdh och ritter: Et ſeveritas in puniendis delictis,
Ingen ting åre Domarenom jå ſtõrligen aff
nõdenne ſom beſtõdeligheet / at han weet når
han ſal wara ſtrõng / och når han ſal wara
mild i Lagen. † Unde & veritatis eru- 10
enda cauſa, licet iudicibus ſibi invicem

- contradicere*: Ut enim lapidum collisione ignis elicitur, sic legum oppositione & votorum collatione, jus & æquum
- 11 evidentiùs patet. † Additur legitima, non n. temere & confuse, sed jure præscripto, in illa tractatione versandum
- 12 est. (c) Objectum istius actus *lū est* sive *controversia* aliqua & *reatus* (Beo swár/ Årender/ Saker/ Tråtor) nam nullum est iudicium nisi in quo res controversetur. (d) Tractatio autem hæc fieri debet apud *judicem*, (Domas ren/ Doombastwanden) per quam particulam separatur iudicium ab arbitrio, item à cognitione Arbitratorū & privatōrū, (*qua est propria differentia virtus*) absq; iudice certe omnis judicialis disceptatio frivola, Vel nunquam legaliter componetur. Ty sã fråfwer Domare åmbete at han tråtor åthffilia Pal Tir de Reg. Jud. (e) De nihilo verò omnis labor, nisi ad finem, videlicet sententiã pervenerit, & sententiã latã dicitur plenè alicuj administrata justitiã.
- 13 Plura † non addimus, nam quod quidam
- dam

dam definitioni inserunt verba *inter litigantes* superfluum est, neq; eum ad libi controvertitur, quam inter litigantes, ut qui alterum dicat, alterum statim exprimat.

C A P. II.

Cognito jam ex definitione, ejusq; brevi explanatione, quid *Judicium* sit: Nunc ad divisiones accedamus.

I. igitur hæc à *Causa Efficiente* sumitur, quæ *Judicium* aliquibus est *Ecclesiasticum*, quod coram *Judice ecclesiastico* (f) de rebus ecclesiasticis & sacris (g) peragitur: aliud *Seculare* quod coram *Judice laico* (h) de causis secularibus, (i) ventilatur: Aliud *Mixtum* (k) quod diverso respectu ad utrumq; revocandum. *Seculare* (l) verò aliud *Paganum* est, aliud *Militare*. † Pro habenda norma huius distributionis videndum de quibus cognoscit *Judex Ecclesiasticus* vel *secularis*. C O
 Ting. B. Leckman dōmi öfwer the saller sōm ey mā Blårka (f) Arr. 14. Artigs art. Och på det alle Capitelis Saker icke mindre i Gålt ån elust ordenteligen kansakade och affdōmbde warda/ta förordne wij: Låget ett Consistorium

- Ecclesiasticum, för hvilket skal warda Præsident
 Wår älfte Genspredikant &c. Zwifken Wij
 gifw: fullmæcht at wæden och sluta alle Copie
 tels Saker effter Guds Lagh och Kyrclic Ords
 18 nogen &c. (a) De rebus vel ad uerita-
 tem fidei Christianæ pertinentibus, vel
 ad ritus & ceremonias, vel deniq; ad Per-
 sonas Ecclesiasticas, Episcopos, Clericos,
 Pastores &c. De beneficijs ecclesiasti-
 cis, agit art: 16 priv: Cler: sup: anno di-
 vulgat: Och emådän Biskopernes och
 Consistorialium åhåga: & Art: 23, om
 Synodes infomst/ Prästegårdz ens bög-
 19 ning &c. † Ad Ecclesiasticos præterea
 tendit censura morum, (*quæ alta me-
 ritò notant & coërcent, quæ merito non pu-
 nit magistratus; alia merito non notant,
 quæ tamen merito punit magistratus*) jux-
 ta præscriptum uerbum Dei, ut lingu-
 li officium in ecclesiâ exequantur, Sacra
 frequentent, pietatem colant. d. 23. art.
 Särdeles skal tå Prästen hafwa mæcht/
 si ålla för rått som genom grefua Ceder. 2.
 20 † Idq; omnia, in hunc finem: ut omnia
 rite atq; ordine & decenter in Ecclesia
 CHR I sti fiant, ex præscripto Apost. 2.

ingenue dicam moribus nostris non
habent jurisdictionem ut olim c. 20. Ryt.

Beyer Hiercker widh Leefman/ hwarichanda
Saak thet håst år/tå äger Leefman falla Klåes
fen för sin förman/theu Byreckiona Doom hafz
war. Et adhuc in Germania ubi ple-

rumq; etiam principatus & ditiones
habent: Neq; apparitorem, neq; Exe-

cutorem ut notat Cujac: in parat: Quibus
vetitum est ulli iudicio sanguinis interesse, & poena
eorum nec libertatem nec civitatem tollit: Baccov. 22

(h) De quo Tingmåla & Klådslagu Bales.

Nattgång; Ordinantien & Procellen/

(i) Multi sunt casus in quibus, iudex se-

cularis jurisdictionem suam aduersus
Clericos exercere potest. ex constit: Aroj.

Anno 1527. edita § 15. Prästen skal söfa

Ting och Stämno efter sin rätt i alla Saker

som är om Jorderätter/ om Slagsmåhl eller

annat och böte Konungen som andra Mån/ och

hwar som hafwer någon Blagamåhl till Prä-

sten i Andellige saker/ som är at han icke redelis

ga uppehåller thet Prästodmbudet tilhöree/ at
han icke predikar Guds Ord, håller Måssa/
döper Barn eller i andre måtto försammeligh
år/ thet skal Sochue Wönder Klaga för Biskos
perna/ och the skole Genom rätta och döma.

- Item p. 16. Der Präster och Ledmån så hwara
 andra/ wære icke mer then ena än then andra i
 Bänd/ effier ty Gvdd hafwer förbudt så/ så
 wäl den ena som den andra/ wihan böte hwat
 34 sin Saak effier LandzLagen. (f) Quales
 sunt causæ (*simplices vel mixtæ*) tale re-
 quirunt iudicium; ut quæstio de *ad-*
dulterio, eatenus ad Consultorium spe-
 ctat, quatenus de *matrimonio* substans-
 tia & vinculo agitur: itidem *blasphemia*
 p. 2. § 3. *Kriggart. iuramenta* p. 4. & ubi
 alias *animæ periculū* subest ac cōscientiæ
 casus iuxta occurrunt, quatenus verò
Pena Politica determinanda ad seculas
 35 re spectant iudicium. (l) Nam ut
 testamenta, delicta, poenæ ac præmia
 alia sunt pagana seu civilia, alia milio-
 taria *tit. de milit: test: ff § 1. tit. de re mil:*
 Sic & iudicia paganorum à iudicijs
 militum separantur. p. 121. & seqv:
Kriggartil. p. 14. 19. Rittg: Ordin.

C A P. III.

Ex Materia illud iudiciū univerla-
 le quando plures res per nomē ap-
 pellativū (m) expressa petuntur: aliud

Geneo

Generale (n) ubi de pluribus rebus
quamvis nec coherentibus, nec uni
nomini subjectis generaliter tamen
agitur. Aliud Speciale (o) quo unà
tantum res vindicatur.

26

(n) Sua significatione plura in certis
quantitatibus convenientia comprehendit.
Ut petitio hereditatis l. si quis infund: de
leg: l. 1 in pr. de R. U. Hereditas n. continet
universum jus l. nihil de v. s. c. 2. 3. ff. c.
Crisp. B. 11. & Et l. Itidem peculium,
dos, grex armentum, exquitiū: quæ nō
sunt in rem speciales; actiones nec ges-
nerales. (n) In quo non petitur una 27
res, vi sua multas comprehendens, ut fit
in Actione pro socio. c. 30. Fing: B. 6. Tute-
le c. 20. Giff: B. 11. (Ubi oleum, vi-
num, frumentum &c. generaliter vin-
dicari possunt) negotiorum gestorum c.
14. Kong: B. Et l. (o) ut in actione Em 28
pti c. 4. Köpm: B. Et l. Mandati c. 15.
Jord. B. 11. Depositi c. 9. Köpm: B. 11:
Evenire tradit Paulus l. 38. ff. pro socio.

Judicium di videtur porro à mate-
ria

ria in Publicum (p) quod ex legibus
publicorum iudiciorum provenit: Et
Privatū (q) quod fortunas privato-
rum moderatur. (p) Quod explicatur ad
29 tit. inst: de pub: jud: l. 1. ff. de publ: jud: ut
lex vel crimen Majestatis §. 133. Ritzart.
c. 9. Högm: B. El. c. 6. eod: Et. L. Adulte-
rij c. 5. Högm. B. Beneficij c. 8. eod:
30 El. &c. (q) Circa actiones de rebus
acquirendis & conservandis, de contradicibus, ultis-
mis voluntatibus, iudiciis, supplicis & reliquis actio-
bus, quibus vita Symbiotica conservatur, de quibus
passim iura & leges. Arg: p. 14. Rätt. Ord.

C A P. IV.

PER formā quæ in omni processu aut
solemnis aut minus solemnis, dividi-
tur in Ordinariū (r) in quo legitimus
Et usitatus procedendi modus atq; ordo
observatur: Et Extraordinariū, [1]
quo causa sine strepitu iudicij ventilatur, Et
solā facti veritate in sp. citā valida profertur
31 sententia. (r) l. 3. C. de Exc. rei jud.
Cont: Nat. Ord. pinc: Then hellsöms
na Justitia. Unde beqwenitzasle förmedelst

Rättslige ordentlige Rättegångar widh macht
 hallas och administreres. *Interveniente li-
 bello, litis contestatione, publicatione, pro-
 batione, & alijs juris positivi solennita-
 tibus.* (f) Vel summarium in quo pla- 30
 ne omitti non possunt, actus naturales
 seu Divini, ut sunt citatio, defensio,
 necessariae probationes, sententia &c.
Clem: saepe 2. v. f. cujusmodi sunt causæ
in quibus princeps c. 33. Konning: B. 11.
St. 1. Nu komber någre för Konung
som Bress hafwer å androm om gåld. Vel
Judices ordinarij specialiter committunt
ut procedatur de plano: id est, apud
judicem non sedentem pro tribunali.
 Quales mercatorum, propter bonum
 & æquum, quod in contractibus exu-
 berare, spectari & observari debet: &
 aliæ causæ quæ moram non patiuntur
Conf. Marantha n. 42 & seq: cum Ritterh.
part. 9. c. 3. n. 17. Ex jure vel Rom. † 38
 Respectu formularum solennium quæ tempore Cons-
 tantini imperatoris sublatae sunt l. 1. C. de form. &
 impet: act: sublati. Omnia iudicia sunt extraordi-
 naria p. fin. inst: de interd.

C A P. V.

Propter finem Judicium, vel Civile (ff) est, ubi civili actione agunt illi potissimum ad quos ea res pertinet, vel Criminale, (§) in quo reum alicujus facinoris accusamus, ut publice in eum animadvertatur & poenâ (t) editâ deterreantur similia aursuri. (u) Vel Mixtum, (v) in quo & civiliter & criminaliter simul agitur, quando ad diversos fines criminale sc. ad vindictam, civile verò ad persequutionem rei familiaris tendit

- 34 † §. 143. Krigs art. År Saaken criminal; och angår Liff/ Lem eller Åbra. Då skal den hållas vnder baras Himmel / är thet een Civil Saak/ så hålles Rättegången i Paulunet. (ff) Ratio distinctionis ex objectis petitur, quæ vel sunt negotia Civilia, quorum persecutio actori duntaxat competit, c. 29. Konung B. El. Hvar som gifwer Målsågande råte ifrån sig

sigb hafwe förgiorde sin egen rätt. Vel
Criminalia (8) graviora pæsertim com- 36
 poni privatim II: non permittunt. c. 9.
 Rådsk: B § 6 Nerföpinga bestemt de An:
 1604. Ingen Lagman/ Hårad; Höfdinge/
 Cronones Befalningzmån/ Udel eller nå-
 gre andre/ vthan höge Öfverbeeten sielff
 skal hafwa macht någre Halsaker eller an-
 ere Höghmälsaker at tilgifwa / igenom-
 finger see/ nedertysta eller förlitka/ vthan
 låte them komma för Lagh och för Rätte /
 och ther ransakes/ slutes och ächskijes.
 Och hwilken som worder beslaghen at ans-
 norlunda handla/ Han skal straffas såsom
 een Förrådare. Confer Resolut: à glo-
 riolul: m. Rege Gustavo 2. Anno 1615.
 23 Junij datam. p. 4. Deras Saak som
 försona någon Misgärning förr än alle
 omständigheter ära off Hoffrätten Skåre
 skådade &c. *In iudicio Civili Judex inæ-*
qualitatem ferè nudâ sententiæ pro-
nunciatione corrigit; In Criminali v.
de ipsa executione concludit. (t) Quæ 37.
 frudentibus circumstantiis quandoq; in pecuniariam
 degenerat, ubi videlicet causa criminalis, iudice, ad
 suus cognitionem illa pertinet, & parte lxxv

consentiente, five aliis ex causa civilis sit; aut ubi ab homicidium vel aliud delictum non ex proposito vel dolo malo, sed culpa & negligentia commissum, non capitaliter aut corporaliter sed pecuniariter reus puniendus sit. C. 6. Dråpm: B. m. wilia c. 1.

38. (u) l. ult. ff. de Furtis p. 17. Råtteg. Ord.
Dherföre på thet offentligh Synd må ans
39. drom til Warnagel &c. (v) l. 23. § 9. ad
l. Aquil. Cumulantur interdum hæ
actiones: Sic ratione fracta pacis pu
blica ut ad poenam banni & persecutio
nem rei familiaris, procedi liceat ex
pressè sancitum est c. 21. Edzör: B. l. l.
sic & furti convictus potest accusari cri
minaliter ad poenam suspendij, potest
etiam contra eum civiliter, cõditione
furtiva ad rei ablati restitutionem agi.

C A P. VI.

EX objecto dividitur iudicium in
Personale, (w) quo quis petit ab
alio qui ei ex contractu, vel maleficio,
vel alijs quibusdã modis est obligatus.
Et Reale, (x) quo quis ab alio petit,
quod suum est quamvis ille nullo jure
sit

sit obligatur: vel Mixtum. (h) Rea-
le subarratur in Petitorium (i) quo
quis rem suam a possessore vindicat:
& Possessorium (u) quo quis de
possessione rei vel adipiscenda vel re-
tinenda vel recuperanda experitur.

† Est hæc distinctio juri satis probata.
Agimus enim vel in personam vel rem
§. 1. inst. de act. (w) Quæ dirigitur con- 40
tra personam & non potest ab ossibus
eius separari l. quis ergo 16. ff. d. pecul. Cuius
jus actionis exempla in J. Nostro Röp.
Etipm. Juss. Edzör. Högm: Bald. &c.
Hoc (r) judicium sequitur rem penes 41
quemcunq; vadat, ut in Erffda/ Yorda/
Bngninga/ Jusswa B &c. † De Mixto 42

(y) non omnium eadem est opinio, controversia inde
pendet, utrum sint actiones Mixtæ: id est, tam in rem
quàm in personam conceptæ? Respond. Si Dd.
Opinantur esse actiones, quæ revera æque in re, quàm
in personam, sicut vice versa sint, non immerito, ab
aliis ipsis dicitur scribitur, quod si volunt esse aliquas
actiones quæ non puræ sunt, sed utriusq; actionis
præstationes accipiant & ob id mixtæ dici possunt res
et sentire videntur, ex l. 25 p. 18. de pet. her. l. 1.

§. 1. Reg. (z) In quo actor proprietatem 4

B

rei

rei petitæ planè probare tenetur. l. 14.
 § 3. de exc. quando dicit *hanc rem meam
 esse ajo, & ejus vindicias mihi dari postulo.*
 Huc referuntur à quibusdam actiones
 præjudiciales. §. *præjud. inst. de a-*
 4 *ction.* Et personales C. *de plus pes.* (4)
 In quo de mera & nuda possessione rei
 controversæ litigatur; *Ut ex quo me
 dejecisti fundo, hunc mihi restitui postulo,*
 idq; remedio interdictorum de quibus
 postea.

C A P. VII.

Quemadmodum de J. R. Aliud Pri-
 mum Judicium est, aliud Secun-
 dum sive Appellationis, (α) Aliud
 Majus, aliud Minus judicium. (β)
 Ita apud nos triplex instantia sive or-
 do observatur, inferior [γ] Superior
 [δ] & Supremus. (ε)

(α) L. 5. cum à nobis C. de dilatione.

(β) L. 2. C. de form. & imp. act. Sub l.
 pen: C. de Procur. Majus illis dicitur,
 quod ab ipso magistratu exercetur.

Minus quod à Judice dato seu pedaneo, quem delegatum vocant: Rittersh. d. pars. 9. c. 3. n. 9. (7) Infimum pro di- 46
 versitate subditorum, (*Confir: Gust. M. ad I. Mun.* Och förty ifrån Landzlagen någoro lund afftrådt effter bågges deres nåring och lesverne märkeligen år i många måtto åskilde) Ruri Judex territorialis Håradz Höfdingar c. 3 5 6. 7. Tingm: B. qui judicium territoriale (Håradz Ting) ordinariè ter annuatim exercet, nempe sub initium *Januarij*, circa *Cal. Maj.* & finem *Septembris* c. 8. Tingm: B. In civitatibus præsertim majoribus judex inferior Kåmnåren cap. 5. Kådst: B. (Kåmmenår Kått) Hic controversiæ leviores præsertim civiles, ut sunt debita, alapæ &c. deciduntur. (d) Me^o 47
 diam instantiam provinciarum legiferi (Lagman/ hinc Lagmans Ting quod judicium olim semel in anno C. II. Tingb. Hodie non nisi quolibet Triennio semel in singulis territorijs ordinariè habendum p. 3. Kåst. Dr.) in provincijs expediunt: In Municipijs v. Consulæ

& Senatus Urbicus, c. 2. Rådsk. B. Try
äre Rådskufve dagar i hvarre Wefu. &c.
De quorum electione & iuramento c. 1.
& 2. Kong: B. § 1. E. autoritate verð

§. 4. Rätteg: Ordin: Hwadth som nu säles
des off Håradz och Lagmans Ting/ eller å
Rådskugu dömbte warder/ thet skal hafwa

48 laga krafft. † Prefente Castellano, si-
cut etiam Ruri officario Regis Landz
Höfvinge/ Ståthållaren/ Befalningman/
ut executore p. 9. Rätteg: Ordin. (sub
iurisdictionis quippe vocabulo generaliter sumto,
merum quoq; imperium cōtinetur cuius executor ipse
est.)

Effter Wij och förnime/ at wære Ståts
hållare och andra Befalningmän öfwers
tråda som offstast sitt Ämbete i så måtto att
the som medh rätta borde wåra Saakso-
liare och Executores, på Wåra wågner/
Latta sigh op för Domare &c. Conf. §. 6.

d. ord. & wilka Domare skola swårta Appellatione
sic ordinarie & rite instituta, ac interposita iudicis à
quo appellatur iurisdictione extinguitur c. ut debitus
honor. 59. Extr. de Appell. Vel suspenditur.

49 Ultima (e) in supremo iudicio, Regio
randē instantia absoluitur. §. 5. R: Ord.
Således skal här effter wådas å Landet

ifrån

ifrån Häradshöfdinge vnder Lagman /
ifrån Lagman vnder oss och vår Konungz
lige Häffrätt; 3 Städerna ifrån Rådhu
gu vnder Oss och vår Konungzlige Häff
rätt. p. 7. Reg. in Form:

C A P. VIII.

AD haec Iudicia suprema devol-
vuntur omnes controversiae Ci-
viles. † per appellationem vel ali 50
is ex §. 20. Rätteg: Process: 13. Rätteg:
Ordin: huc devolute, quæ etiam olim in
summis iudicijs provincialibus (Rätta-
re Rättste och Landz ting) dijudicaban-
tur vid c. 35. § 26 Kong: B. l. c. 26. §. 1.
4. in fin. Bogn. b. Et Criminales † præ- 51
terquam atrociores artic: 17. Rätteg:
gång: Ordin. artic: 11. Rätteg: Process.
Eå gifve Wij våre Landz Höfding /
Ståthållare och Befalningzmän / hvar i
sitt Låhn / Fullmacht och tillstånd effter
lagligh / flittig / noggrans / Pring och doorn /
at rätta öfver effter skreffne Misgärn. ne
gar / som är / Rätterij vti den op eller nedstige
gande Linea, och vthi then förste och andre
gradu lineæ inæqualis. Tydelagh, Wald

tidt/ &c. Quæ præviâ cōfessione liberâ
 executioni possunt mandari, antequâ à
 Rege vel supremâ curiâ fuerint cogni-
 ta. Et quæ præterea ipsa majestas sibi
 reservatas habet, artic: 10. Rät. process.
 & artic: 16. Rättegång; Ordin: in fine.
 Doch hvar någon finnas kunde/ som Do-
 maren til Liffwet icke frisa måtte och ljfs-
 wäl för några omständigheter skul Christo-
 feligen wore honom til Liffwet förskona/
 thet wele wij oss stelfwa hafwa förbehålles.

- ¶ Nec patet ab hac Basilica provocatio,
 nisi per supplicem libellum ad S. R. M. m
 solam, cui summa & *Universalis* compe-
 tit *jurisdictio* ut ex c. 4. §. 9. in fin: Kong:
 G. El. Ther til i Rätte sijne off G. B. hi
 högsta Doom hafwa öfwer alle Werdzlige
 Domar i Sverige/ & art: 35. Rät: proc:
 Cujus etiam est judicare tam in cau-
 sis Civilibus omnibus quàm Criminali-
 bus c. 41. §. 1. Ting. B. Konungen må
 om all Mähl sanning vthleeta/ han må åter
 bryta all Skrofsokner/ och Dffsokner.

Et hæc sunt species Judicii pleræq; si n. adhuc apud
 Ed. alim extant, facile ex sequentibus intelligentur,
 & eiusmodi esse videntur ut novas constituere
 species non debeant.

Monita.

RECTÈ & piè facit Christianus ^{1.}
cum juxta vocationem, *Magi-*
stratus gerit. exercet *judicia*, *accu-*
sat nocentem in foro, dicit *causam*
legitimo supplicio afficit *Reos*.

2. Interdum pro *judicio* fors ⁵⁴
est, ejusq; usus certis conditioni-
bus licitus *l. 24. D. de jud. p. 63. §*
74. Krig; art: Dehoff them Gemene ta-
ges hwar Tijoude Wan medh Lott vch.
Ridicula autè fuit Pantagrvelini illi-
us ratio, qui omnia sorte dirimebat,
uno sz. jactu universam *damnanans*
jurisprudentiam : ut & *Frotonis*
Danorum Regis, qui omnes *con-*
troversias qualescunq; etiam *es-*
sent, singulari pugnâ dirimi jussit.
Usitatum idem in nostra fuisse *pa-*
tria, antiquissima lex evincit, Om
Ramp

Kamp och enwige: Gifwer moder Drott
dins Ord Manni. *Epistola in j: Heli.*

§ 3. *Justitia ordo confunditur, ubi
jurisdictio tua cuiq; non relinquitur. si-
cut n. § 5. Mat: Ord: & alibi cautum est,
unumquemq; primo conveniri debe-
re coram suo Judice, sive originis, sive
domicilij, sive contractus, sive delicti,
deinde proximiores superiorem ad-
eundem. Justitia etiam, Confusione
impedit §. 9. Assicur: Gust: 2. An. 1611.
Wile wth icke heller tilstadio at någon Lago
man skal hafwa Häred, Nätt vthi sin Lago
sagu/ (aliàs appellaretur ab eodem ad e-
undem) eller någon Songde skal wara Häs
rod; Höffdinge vthi siet Fögderij:*

§ 4. *Ex omnibus rebus humanis, ni-
hil est quod Divinitatem magis repræ-
sentet, quàm judicia, quæ DEUS e-
tiam omnibus ætatibus, non juxta in-
tuitum hominum. 1 Reg: 16. exercuit:
Publica, Gen: 3. 2. Pet. 2. Num: 16. 1. Reg: 23.
Act: 12. Privata, 1 Cor: 11. Generalia, Gen: 8. Res
stat universale in confirmatione seculi, Matt: 25 Quis
melius personam suam in hac mundi secula egerit,
tunc manifestabit æquissimus Judex.*